



לעילוי נשמת
שלום בן משה

משניות של השבוע הבא

Next Week's Mishnayos

גליון
2

ברכות פרק ג'

משום דסתם קטן אינו יודע לשמור תפילין שלא לפיח בהן.

ותיביין בתפילה ובמזונה ובברכת המזון.

ותיביין בתפילה - דתפילה רחמי היא, ומדרבנן היא, ותקנוה אף לנשים ולחנף בה הקטנים.

ובמזונה - דמהו דתימא? הואיל ואתקש לתלמוד תורה, כי היכי דנשים פטורות מתלמוד תורה, דכתיב (דברים י"א ט) "ולמדתם אותם את בניכם" - ולא את בנותיכם, הכי נמי נפטרו ממזונה, אף על פי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא. קא משמע לן.

ובברכת המזון - מפעיא לן אי תיבות בברכת המזון מדאורייתא - פין דכתיב (דברים ח' כא) "ואכלת ושבעת וברכת", הוה ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא, או שמא אין תיבות מדאורייתא, משום דכתיב "על הארץ הטובה אשר נתן לך", והארץ לא ניתנה לנקבות. ולא אפשיטא.



בבב בעל קרי מהרהר בלבבו, ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה.

בעל קרי - עזרא תיקן שלא יקרא בעל קרי בתורה, בין שראה קרי לאונסו בין לרצונו, עד שיטבול. ולא מפני טומאה וטהרה - שאין דברי תורה מקבלין טומאה, אלא כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולים.

מהרהר - קריאת שמע בלבבו כשהגיע זמן המקרא.

ברכות פרק ג'

קברו את המת וחתרו - אם יכולין להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה, יתחילו, ואם לאו, לא יתחילו.

להתחיל ולגמור - פרשה אחת של קריאת שמע.

לשורה - שהיו עושים שורות שורות סביב האבל, לנחמו בשוכם מן הקבר.

ואם לאו - שהיה הדרך קרוב מן הקבר עד המקום שבו עושים השורה, ואין פנאי להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה.

העומדים בשורה - הפנימים פטורין, והחיצונים תיביין.

הפנימים - הרואים האבלים.

והחיצונים - שאינם רואים פני האבלים.



נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת שמע ומן התפילין.

נשים ועבדים פטורים מקריאת שמע - אף על פי שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, סלקא דעתך אמינא לתיבין הואיל ואית בה מלכות שמים. קא משמע לן.

ותפילין מצות עשה שהזמן גרמא הן, דלילה ושבת לאו זמן תפילין ניהו, וסלקא דעתך אמינא הואיל ואתקש תפילין למזונה, נשים נתחייבו. קא משמע לן.

קטנים - אפילו קטן שהגיע לחינוך, לא הטילו על אביו לחנכו בקריאת שמע, לפי שאינו מצוי תמיד אצלו בעונת קריאת שמע. ולא בתפילין,

ברכות

פרק ג'

ואינו מברך לפניו ולאחריה - ואפילו בהרהור - כיון דברכות לאו דאורייתא, לא אצרכוהו רבנן.

ועל המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו. רבי יהודה אומר: מברך לפניהם ולאחריהם.

ועל המזון מברך לאחריו - דחייבא דאורייתא הוא.

ואינו מברך לפניו - דלאו חייבא דאורייתא הוא.

וכבר נפסקה ההלכה דבטלוה לטבילותא, ובעלי קריין קורין קריאת שמע כדרךן, ועוסקין בתורה ומתפללין ומברכין כל הברכות, ואין מערער בדרך.



ח הנה עומד בתפילה ונזכר שהוא בעל קרי, לא יפסיק אלא יקצר.

לא יפסיק - תפילתו לגמרי, אלא יקצר כל ברכה וברכה.

ירד לטבול - אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרוא עד שלא תנץ החמה, יעלה ויתכסה ויקרא, ואם לאו, יתכסה במים ויקרא.

ולקרות עד שלא תנץ החמה - שהנתיקין מדקדקים על עצמן לגמור אותה עם הנץ החמה, דכתיב (תהלים ע"ב ה) "יראוך עם שמש".

יתכסה במים - ודוקא מים עכורים שאין לבו רואה את הערוה, אבל צלולים לא.

אבל לא יתכסה לא במים הרעים, ולא במי המשרה, עד שיטיל לתוכן מים.

במים הרעים - מים סרוחים.

במי המשרה - מים ששורין בהם פשתן.

עד שיטיל לתוכן מים - חסורי מיחסרא, והכי קתני: ולא יקרא אצל מי רגלים עד שיתן לתוכן מים. ושיעור המים שיטיל למי רגלים של פעם אחת, רביעית.

וכמה ירחיק מהם ומן הצואה?

וכמה ירחיק מהם - מן המי רגלים שלא הטיל לתוכן מים, ומן הצואה.

ברכות

פרק ד'

ארבע אמות.

ארבע אמות - ודוקא כשהוא לצדדים או לאחריו, אבל לפניו מרחיק כמלוא עיניו.



ח זב שראה קרי, ונדה שפלטה שכבת זרע, והמשמשת שראתה נדה, צריכין טבילה.

זב שראה קרי - אף על פי שטמא טומאת שבועה משום זיבה, ואין טבילה זו מטהרתו, אפילו הכי צריך טבילה לדברי תורה פתקנת עזרא משום קרי.

וכן נדה, אם באה להתפלל ופולטת שכבת זרע, הרי היא כבעל קרי. ושכבת זרע מטמא האשה בפליטתו כל שלשה ימים לאחר תשמיש, ולאחר מפאן כבר הסריח בגופה, ואין ראוי עוד להיות ולד נוצר ממנו.

והכי פרושו: נדה שפלטה עתה תשמיש שמשמשה אתמול קודם שראתה, והמשמשת מיטתה שראתה נדה אחר שמשמשה, צריכין טבילה.

ורבי יהודה פוטר.

ורבי יהודה פוטר - אף במשמשת שראתה נדה פטר רבי יהודה, ואף על גב דמעיקרא בת טבילה הנות, ואיכא למימר דלא פקעא חובת טבילה מינה.

וכבר כתבנו לעיל דבטלוה לטבילותא, מפני שהיתה תקנה שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה.



א תפילת השחר עד חצות. רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות.

תפילת השחר עד חצות - שכן תמיד של שחר קרב עד חצות לרבנן, ולרבי יהודה אינו קרב אלא עד ארבע שעות ביום.

ועד ארבע שעות היינו עד סוף שעה רביעית, שהוא שלישי היום בזמן שהיום שתיים עשרה שעות. וכן זמנה לעולם עד סוף שלישי היום לפי אורך הימים וקטנן, כדכתבינן לעיל גבי קריאת שמע.

והלכה כרבי יהודה.

ברכות

פרק ד'

יְדִי, כְּדֹמְפָרֶשׁ בְּבִרְיִיתָא: שְׁלֵא אֶכְשֵׁל בְּדָבָר
הַלְכָה וַיִּשְׁמְחוּ חֲבֵרֵי, הָרִי רְעָה שֶׁתְּבוֹא עַל יְדִי,
שְׂאָגְרוּם לָהֶם שְׂיַעֲנֶשׁוּ.

אֲנִי נוֹתֵן הַדְּבָרָה עַל חֶלְקִי - מוֹדָה עַל הַטּוֹבָה
שֶׁחֶלַק לִי, שְׁשֵׁם חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמְּדֻרָשׁ.

וּשְׁתִּי תְּפִילוֹת הִלְלוּ בְּכַנְיִסְתּוֹ לְבֵית הַמְּדֻרָשׁ
וּבִיצִיאָתוֹ, חוֹבָה עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ לְאֶמְרָן. דְּהֵכִי
אֶמְרִינָן בְּבִרְיִיתָא: "בְּכַנְיִסְתּוֹ מֵהוּ אוֹמְרִי?",
"בִּיצִיאָתוֹ מֵהוּ אוֹמְרִי?" - מִשְׁמַע דְּחוֹבָה
לְמִמְרִינָהוּ.



ג רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם מִתְּפַלֵּל אָדָם
שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מֵעֵין שְׁמוֹנֶה
עֶשְׂרֵה.

מֵעֵין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה - אֵית דְּמְפָרְשֵׁי בְּגִמְרָא
שְׂאוּמֵר מִכָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה מִן הָאֲמֻצְעִיּוֹת
בְּקוֹצֵר, וְחוֹתֵם עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְאֵית דְּאֶמְרִי
"הִבִּינְנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ לְדַעַת דְּרַבְּךָ", שֶׁהִיא בְּרָכָה
אַחַת שְׂיֵשׁ בָּהּ מֵעֵין כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֲמֻצְעִיּוֹת שֶׁל
שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, וְחוֹתֵם "בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ
תְּפִילָה".

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אִם שִׁגְוִירָה תְּפִילְתּוֹ בְּפִיו,
יִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, וְאִם לֹא, מֵעֵין שְׁמוֹנֶה
עֶשְׂרֵה.

שִׁגְוִירָה בְּפִיו - שֶׁהוּא לְמוֹד וְרָגִיל בָּהּ.

וְהַלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא, שְׁמִי שְׂאִין תְּפִילְתּוֹ שִׁגְוִירָה
בְּפִיו, אוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק, מִתְּפַלֵּל אָדָם שְׁלֹשׁ
רֵאוּשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת וְהִבִּינְנוּ בְּאֲמֻצְעַי,
שֶׁהִיא מֵעֵין כָּל הָאֲמֻצְעִיּוֹת. חוּץ מִימּוֹת
הַגְּשָׁמִים, שְׂאִינוּ מִתְּפַלֵּל הִבִּינְנוּ מִפְּנֵי שְׂצָרִיךְ
לוֹמֵר שְׂאֵלָה בְּכַרְפַּת הַשָּׁנִים, וְחוּץ מִמוֹצְאֵי
שְׁבָתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, שְׂצָרִיךְ לוֹמֵר הַבְּדֻלָּה
בְּחוּגְנֵי הַדְּעַת.



ד רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַעוֹשֶׂה תְּפִילְתּוֹ קִבְעָה,
אֵין תְּפִילְתּוֹ תַּחֲנוּנִים.

הַעוֹשֶׂה תְּפִילְתּוֹ קִבְעָה - שֶׁתְּפִילְתּוֹ דּוֹמָה עֲלֵיו
כְּמִשְׁאוּי. וְלִשׁוֹן קִבְעָה - שְׂאוּמֵר: "חֹק קְבוּעַ עָלַי
לְהַתְּפַלֵּל, וְצָרִיךְ אֲנִי לְצִאת מִמֶּנָּה".

ברכות

פרק ד'

תְּפִילַת הַמִּנְחָה עַד הָעֶרֶב.

תְּפִילַת הַמִּנְחָה עַד הָעֶרֶב - עַד שֶׁתַּחֲשֶׁךְ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד פְּלַג הַמִּנְחָה.

עַד פְּלַג הַמִּנְחָה - זְמַן מִנְחָה קְטַנָּה הוּא מִתְּשַׁע
שְׁעוֹת וּמְחֻצָּה עַד הַלֵּילָה, שֶׁהֵם שְׁתֵּי שְׁעוֹת
וּמְחֻצָּה. נִמְצָא פְּלַג הַמִּנְחָה שֶׁהוּא חֲצִי שִׁיעוֹר זֶה
שְׁעָה וְרִבִּיעַ.

וּפְסֻק הַהִלְכָה בְּזֶה דְּעֵבֵד כְּמֵר עֵבֵד, וְדְעֵבֵד כְּמֵר
עֵבֵד. וְהַרְוָצָה לְעִשׂוֹת כְּדָבָרִי חֲכָמִים וְלְהַתְּפַלֵּל
תְּפִילַת הַמִּנְחָה עַד הָעֶרֶב, יַעֲשֶׂה, וּבִלְבָד שְׁלֵא
יִתְפַּלֵּל עַרְבִית בְּזְמַן זֶה. שְׂכִינָן שְׂמַחְשִׁיב אוֹתוֹ
יוֹם לְעִנְיָן שֶׁמִּתְּפַלֵּל בּוֹ מִנְחָה, אֵינוֹ יָכוֹל
לְהַחֲשִׁיבוֹ לֵילָה וְלְהַתְּפַלֵּל בּוֹ עַרְבִית.

וְאִם בָּא לְעִשׂוֹת כְּדָבָרִי רַבִּי יְהוּדָה שְׁלֵא
לְהַתְּפַלֵּל מִנְחָה אֶלָּא עַד פְּלַג הַמִּנְחָה, שֶׁהוּא
שְׁעָה וְרִבִּיעַ קוֹדֵם הַלֵּילָה, עוֹשֶׂה, וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ
יִוָּכַל לְהַתְּפַלֵּל עַרְבִית.

תְּפִילַת הָעֶרֶב אֵין לָהּ קִבְעָה.

אֵין לָהּ קִבְעָה - זְמַנָּה כָּל הַלֵּילָה. וְהָא דְתַנִּי אֵין
לָהּ קִבְעָה, וְלֹא קְתַנִּי זְמַנָּה כָּל הַלֵּילָה, לְאִשְׁמַעֲיָנָן
דְּתְּפִילַת עַרְבִית רְשׁוּת, לְפִי שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הַקְּרִבַּת
אֲבָרִים וּפְדָרִים שְׂקָרְבִים כָּל הַלֵּילָה, וְהִנְךָ רְשׁוּת
נִינְהוּ, שְׂכִינָן שְׂנֻזְרָק הַדָּם נִרְצָה הַקְּרִבָּן, אִף עַל
פִּי שְׂנֻטְמָאוֹ אֲבָרִים וּפְדָרִים אוּ שְׂאֲבָדוֹ. וּמִיָּהוּ
הָאֵינְדָא קְבֻלָּה עֲלֵיהֶם כְּחוֹבָה.

וְשֶׁל מוֹסְפִין כָּל הַיּוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד
שִׁבְעֵי שְׁעוֹת.

וְשֶׁל מוֹסְפִין כָּל הַיּוֹם - אִם אֵיחָרָה אַחַר שִׁבְעֵי
יָצָא, אֲבָל נִקְרָא פּוֹשֵׁעַ. וְכֵן הַלְכָה.



ה רַבִּי נַחוּנְיָא בֶן הַקָּנָה הִזָּה מִתְּפַלֵּל בְּכַנְיִסְתּוֹ
לְבֵית הַמְּדֻרָשׁ וּבִיצִיאָתוֹ תְּפִילָה קְצָרָה. אֶמְרוּ
לוֹ: מַה מְקוֹם לְתְּפִילָה זֹאת?

מַה מְקוֹם - כְּלוּמֵר: מַה טִּיבָה.

אֶמֶר לָהֶם: בְּכַנְיִסְתִּי אֲנִי מִתְּפַלֵּל שְׁלֵא תֵאָרַע
תְּקִלָּה עַל יְדִי, וּבִיצִיאָתִי אֲנִי נוֹתֵן הַדְּבָרָה עַל
חֶלְקִי.

שְׁלֵא תֵאָרַע תְּקִלָּה - שְׁלֵא יָבוֹא מְכַשׁוֹל עַל

ברכות פרק ה'

רפסודות.



ז רבי אלעזר בן עזריה אומר: אין תפילה המוספין אלא בחבר עיר.

אין תפילת המוספים אלא בחבר עיר - בחבורת העיר, כלומר: בציבור ולא בנחיד.

וחכמים אומרים: בחבר עיר ושלא בחבר עיר.

בחבר עיר ושלא בחבר עיר - בין בציבור בין בנחיד.

רבי יהודה אומר משמו: כל מקום שיש חבר עיר, הנחיד פטור מתפילת המוספין.

רבי יהודה אומר משמו - של רבי אלעזר בן עזריה.

ואיכא בין תנא קמא לרבי יהודה - נחיד הדר בעיר שאין שם עשרה. לתנא קמא אליבא דרבי אלעזר דאמר לא תיקנוה אלא בחבר עיר, נחיד זה פטור. ולרבי יהודה אין נחיד פטור אלא כשהוא במקום עשרה, ששליח ציבור פוטרו. והלכה כחכמים.



א אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש.

מתוך כובד ראש - הכנעה ומורא, דכתיב (תהילים ב' יא) "עבדו את ה' ביראה", ועבודה זו תפילה היא.

חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוונו את לבם למקום.

שוהים שעה אחת - במקום שבאו להתפלל.

אפילו המלך שואל בשלומו, לא ישיבנו.

אפילו המלך שואל בשלומו - ודוקא מלך ישראל, אבל מלך עובד כוכבים פוסק, שלא יתרגנו.

ואפילו נחש פרוץ על עקיבו, לא יפסיק.

אפילו נחש פרוץ על עקיבו - ודוקא נחש, שרוב פעמים אינו נושף, אבל עקרב או אפעה, מן הדברים שנודאי נושכים וממיתים, פוסק.



ברכות פרק ד'

רבי יהושע אומר: המהלך במקום סכנה, מתפלל תפילה קצרה.

מתפלל תפילה קצרה - ומה היא תפילה קצרה? שאומר: "הושע ה' את עמך וגו'".

אומר: "הושע השם את עמך את שארית ישראל, בכל פרשת העיבור יהיו צרכיהם לפניך, ברוך אתה ה' שומע תפילה".

בכל פרשת העיבור - אפילו בשעה שהם פורשים לעבירה, יהיו צרכיהם גלויים לפניך לרחם עליהם. "פרשת" - לשון פרישה, "העיבור" - של עבירה.

ואין הלכה כרבי יהושע, אלא התפילה שמתפללים במקום סכנה היא "צרכי עמך מרובים וכו'". ומתפלל אותה אדם כשהוא מהלך, ואינו מתפלל לא שלש ראשונות, ולא שלש אחרונות. וכשיעבור מקום הסכנה ותתישב דעתו, צריך לחזור ולהתפלל תפילה כתיקנה אם לא עברה עונתה.



ה הנה רוכב על התמור, ירד.

הנה רוכב על התמור ירד - אין הלכה כסתם משנה זו, אלא בין יש לו מי שיאחזו תמורו, בין אין לו מי שיאחזו תמורו, לא ירד, מפני שאין דעתו מיושבת עליו כשהוא יורד.

ואם אינו יכול לירד, יחזיר את פניו.

יחזיר את פניו - לצד ירושלים, שנאמר (מלכים א' ח' מח) "והתפללו אליך דרך ארצם".

ואם אינו יכול להחזיר את פניו, יכוין את לבו כנגד בית קודש הקדשים.

יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים - שנאמר (מלכים א' ח' לה) "והתפללו אל המקום הזה".



ו הנה יושב בספינה או בקרון או באסדה, יכוין את לבו כנגד בית קודש הקדשים.

באסדה - עצים הרבה קשורים ומהודקים יחד, ומשיטים אותם בנהר, ובני אדם הולכים עליהם. ובלשון מקרא (דבריהימ"ב ב' טו) קרויין



כח מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים.

מזכירין גבורות גשמים - "משיב הרוח", שאינו לשון בקשה אלא לשון הזכרה ושבת. ומפני שהגשמים אחת מגבורותיו של הקדוש ברוך הוא, דכתיב (איוב ה' ט) "עושה גדולות ואין חקר, הנותן מטר על פני ארץ", משום הכי קרי להו גבורות גשמים.

ושואליו הגשמים בברכת השנים.

ושואליו - "ותן טל ומטר", לשון בקשה.

בברכת השנים - מתוך שהן פרנסה, קבעו שאלתן בברכת פרנסה.

והבדלה בחונון הדעת.

והבדלה - במוצאי שבת.

בחונון הדעת - שהיא ברכה ראשונה של חול. ובירושלמי אמרו: מפני מה תיקנו הבדלה בחונון הדעת? שאם אין דעה, הבדלה מניין? וכן הלכה.

רבי עקיבא אומר: אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. רבי אליעזר אומר: בהודאה.

